

**Nr 36**

*Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m. m., dels o c k i ämnet väckta motioner.*

Genom en den 1 april 1960 dagtecknad proposition, nr 137, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring,

2) lag angående ändrad lydelse av 37 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,

3) förordning om ändrad lydelse av 10 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261) och

4) lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukförsäkring.

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande i ämnet väckta motioner, nämligen

A. vid riksdagens början väckta motioner:

de likalydande motionerna nr 451 i första kammaren av fru *Hamrin-Thorell m. fl.* samt nr 393 i andra kammaren av herrar *Carlsson* i Huskvarna och *Larsson* i Stockholm om förlängning av giltighetstiden för lagen med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukförsäkring,

de likalydande motionerna nr 470 i första kammaren av fru *Svenson* samt nr 584 i andra kammaren av herrar *Svensson* i Stenkyrka och *Elmwall* om höjt maximibelopp för sjukpenningtillägg till hemarbetande gifta kvinnor;

B. i anledning av propositionen väckta motioner:

de likalydande motionerna nr 649 i första kammaren av herr *Wirmark m. fl.* samt nr 802 i andra kammaren av fru *Lindberg* och herr *Fagerlund*.

---

De vid propositionen fogade författningsförslagen har följande lydelse.

## Förslag

till

## L a g

## angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring

Härigenom förordnas, att 7, 27 och 47 §§ lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring<sup>1</sup> skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

## 7 §.

Sjukkasemedlem, vars — — — vara s j u k p e n n i n g f ö r s ä k r a d.  
 Kvinnlig sjukkasemedlem, vars Kvinnlig sjukkasemedlem, vars  
 årsinkomst av förvärvsarbete ej upp- årsinkomst av förvärvsarbete ej upp-  
 går till ettusentvåhundra kronor, är går till ettusentvåhundra kronor, är  
 jämväl sjukpenningförsäkrad, så- jämväl sjukpenningförsäkrad, så-  
 framt hon framt hon

a) är gift och sammanlever med sin man eller, *om sammanlevnaden mellan makarna hävts, med barn under 16 år, som vid tiden för sammanlevnadens hävande var sjukvårdsförsäkrat såsom barn till henne eller maken, eller*

a) är gift och sammanlever med sin man eller

b) *efter att hava varit gift sammanlever med barn under 16 år, som vid tiden för äktenskapets upplösning var sjukvårdsförsäkrat såsom under a) sägs.*

b) *i annat fall än under a) sägs, sammanlever med barn under 16 år, som är sjukvårdsförsäkrat såsom barn till henne eller ock, där kvinnan tidigare sammanlevt med make, var sjukvårdsförsäkrat såsom barn till henne eller maken vid tiden för sammanlevnadens upphörande.*

Försäkring, som — — — — — förmån åtnjutes.

Avlider make till hustru, som i andra stycket under a) sägs, skall, om makarna sammanlevde men barn

Avlider make till hustru, som i andra stycket under a) sägs, skall, om hustrun ej eljest skall fortsätta

<sup>1</sup> Senaste lydelse, se beträffande 7 och 47 §§ SFS 1955: 397 och beträffande 27 § SFS 1953: 569.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

som där avses ej finnes, försäkring-  
en bestå intill utgången av tredje  
kalendermånaden efter den, då man-  
nen avlidit.

att vara försäkrad enligt andra styc-  
ket, försäkringen bestå intill ut-  
gången av tredje kalendermånaden  
efter den, då mannen avlidit.

Annan än — — — — — obligatoriska sjukpenningförsäkringen.

## 27 §.

Sjukpenning jämte — — — för sjukpenningförsäkringen.

Vågrar försäkrad — — — — — denna påföljd.

*På framställning av nykterhets-  
nämnd äger centralsjukkassa beslu-  
ta, att sjukpenning jämte barntill-  
lägg tillkommande den, som är hem-  
fallen åt alkoholmissbruk och be-  
träffande vilken föreligger omstän-  
dighet i övrigt som i 15 § första styc-  
ket lagen om nykterhetsvård sägs,  
skall utbetalas till kommunal myn-  
dighet eller den försäkrades make  
eller annan person att användas till  
den försäkrades eller hans familjs  
uppehälle.*

## 47 §.

Sjukpenningförsäkrad medlem — — — av förvärvsarbete.

Kvinnlig sjukkassemédlem, som i  
7 § andra stycket under a) och b)  
avses, äger, vare sig hon är sjukpen-  
ningförsäkrad enligt första eller en-  
ligt andra stycket av nämnda para-  
graf, genom frivilliga avgifter för-  
säkra sig hos den centralsjukkassa  
hon tillhör för erhållande av sjuk-  
penningtilllägg, uppgående till en, två  
eller tre kronor för dag, dock högst  
det av dessa belopp, som motsvarar  
skillnaden mellan sex kronor och  
den sjukpenning hon eljest äger upp-  
bära till följd av försäkring enligt  
denna lag.

Kvinnlig sjukkassemédlem, som i  
7 § andra stycket under a) och b)  
avses, äger, vare sig hon är sjuk-  
penningförsäkrad enligt första eller  
enligt andra stycket av nämnda pa-  
ragraf, genom frivilliga avgifter för-  
säkra sig hos den centralsjukkassa  
hon tillhör för erhållande av sjuk-  
penningtilllägg, uppgående till en,  
två, tre, fyra eller fem kronor för  
dag, dock högst det av dessa belopp,  
som motsvarar skillnaden mellan  
åtta kronor och den sjukpenning  
hon eljest äger uppbära till följd av  
försäkring enligt denna lag.

Försäkring för — — — — — föregått sjukperioden.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

*Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.*

*Det åligger medlem, som icke är sjukpenningförsäkrad enligt 7 § andra stycket i den äldre lydelsen men som skall vara sjukpenningförsäkrad enligt detta lagrum i den nya lydelsen, att enligt de föreskrifter, som meddelas av den i 91 § avsedda tillsynsmyndigheten, före utgången av år 1960 lämna sjukkassan de uppgifter, som erfordras för tillämpningen av denna lag. Underlåter medlem att fullgöra denna uppgiftsskyldighet och har sjukkassan ej ändock kunnat besluta angående medlemmens sjukpenningförsäkring, blir försäkringen gällande först från och med ingången av kalendermånaden närmast efter den, då sjukkassan erhållit vetskap om att medlemmen skall vara sjukpenningförsäkrad.*

*Den som vid utgången av år 1960 är frivilligt försäkrad för sjukpenningtillägg enligt 47 § andra stycket äger utan hinder av vad i 49 § första stycket är stadgat rätt att, i den mån de nya bestämmelserna så medgiva, övergå till högre sjukpenningtillägg, såvida framställning därom göres senast den 30 juni 1961.*

---

**Förslag**

till

**L a g**

**angående ändrad lydelse av 37 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243)  
om yrkesskadeförsäkring**

Härigenom förordnas, att 37 § lagen den 14 maj 1954 om yrkesskadeförsäkring skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)*

*(Föreslagen lydelse)*

**37 §.**

Försäkringsinrättningen äger — — — i naturaförmåner.

*På framställning av nykterhetsnämnd äger försäkringsinrättningen besluta, att sjukpenning jämte barn-tillägg tillkommande den, som är hemfallen åt alkoholmissbruk och beträffande vilken föreligger omständighet i övrigt som i 15 § första stycket lagen om nykterhetsvård sägs, skall utbetalas till kommunal myndighet eller den ersättningsberättigades make eller annan person att användas till den ersättningsberättigades eller hans familjs uppehälle.*

*Denna lag träder i kraft den 1 januari 1961.*

**Förslag**

till

**Förordning****om ändrad lydelse av 10 § militärsättningsförordningen  
den 2 juni 1950 (nr 261),**

Härigenom förordnas, att 10 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950<sup>1</sup> skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

10 §.

Riksförsäkringsanstalten äger — — — i naturaförmåner.

*På framställning av nykterhetsnämnd äger riksförsäkringsanstalten besluta, att sjukpenning jämte barn-tillägg tillkommande den, som är hemfallen åt alkoholmissbruk och beträffande vilken föreligger omständighet i övrigt som i 15 § första stycket lagen om nykterhetsvård sägs, skall utbetalas till kommunal myndighet eller den ersättningsberättigades make eller annan person att användas till den ersättningsberättigades eller hans familjs uppehälle.*

*Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1961.*

---

<sup>1</sup> Senaste lydelse av 10 §, se SFS 1954: 460.

**Förslag**

till

**L a g****angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 17 december 1954 (nr 774)  
med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring  
i allmän sjukkassa**

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 17 december 1954 med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa<sup>1</sup> skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

## 1 §.

Den som vid utgången av december 1954 var medlem av erkänd sjuk-kassa för erhållande av sjukpenning men som icke är sjukpenningförsäkrad enligt lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring äger, utan hinder av vad i nämnda lag finnes stadgat däremot stridande, för tiden intill utgången av juni 1960 i den allmänna centralsjukkassa han tillhör genom frivilliga avgifter försäkra sig för sjukpenning enligt vad nedan sägs.

Den som vid utgången av december 1954 var medlem av erkänd sjuk-kassa för erhållande av sjukpenning men som icke är sjukpenningförsäkrad enligt lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring äger, utan hinder av vad i nämnda lag finnes stadgat däremot stridande, för tiden intill utgången av juni 1965 i den allmänna centralsjukkassa han tillhör genom frivilliga avgifter försäkra sig för sjukpenning enligt vad nedan sägs.

---

*Denna lag träder i kraft den 1 juli 1960.*

*Den som vid utgången av juni 1960 är försäkrad enligt lagen den 17 december 1954 (nr 774) skall, såframt han ej annat begär, utan ny anmälan anses försäkrad jämväl för tiden därefter.*

---

<sup>1</sup> Senaste lydelse av 1 §, se SFS 1955:398.

**Propositionens huvudsakliga innehåll m. m.**

Sjukförsäkringslagen föreslås ändrad så att den obligatoriska sjukpenningförsäkringen för vissa gifta och tidigare gifta kvinnor, den s. k. hemmafruförsäkringen, omfattar även ogifta mödrar som sammanlever med barn under 16 år. Samtidigt föreslås en höjning av maximum för det frivilliga sjukpenningtillägget för hemarbetande kvinnor från tre till fem kronor. Vidare framlägges förslag om sådan ändring i sjukförsäkringslagen, att sjukpenning jämte barntillägg skall kunna utbetalas till annan än den sjuke, då denne är hemfallen åt sådant alkoholmissbruk som avses i 15 § första stycket nykterhetsvårdslagen. Motsvarande ändring föreslås i yrkeskadeförsäkringslagen och militärsättningsförordningen.

Slutligen framlägges förslag om förlängning på fem år av 1954 års lag om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa.

---

Av propositionens innehåll kommer i det följande att återgivas endast vad *föredragande departementschefen, statsrådet Nilsson*, anfört vid remissen av förslagen till lagrådet ävensom en kort redogörelse för behandlingen i lagrådet och för vad som yttrats i anledning därav. Beträffande övriga delar av innehållet hänvisas till propositionen.

**Departementschefen**

*Föredragande departementschefen* har anfört:

»Vid anmälan i statsrådet den 5 februari 1960 av fråga om förbättrade folkpensionsförmåner (prop. 1960: 75) berörde jag spørsmålet om den allmänna översyn av sjukförsäkringslagen, som ansetts böra komma till stånd sedan en viss tids erfarenhet av lagens verkningar vunnits. Jag framhöll, att den fortsatta pensionsreformen gör det möjligt att pröva samordningsfrågorna inom socialförsäkringen i sin helhet och att sjukförsäkringens ersättningsregler därvid kommer att beröras i mycket väsentliga avseenden. Vidare yttrade jag, att formerna för utredningsarbetet på de avsnitt av sjukförsäkringen, som inte kommer att behandlas i det nyssnämnda sammanhanget, får anpassas till kravet på effektivitet i den utredningsverksamhet, som bedrivs med sikte på att lösa de mest brådskande samordningsproblemen inom socialförsäkringen till dess de allmänna tilläggs pensionerna börjar utges år 1963.

I avvaktan på att sjukförsäkringsfrågorna på sätt nu nämnts blir föremål för överväganden i ett större sammanhang bör givetvis några mera genomgripande ändringar i lagstiftningen på detta område inte genomföras. Detta hindrar dock inte, att i likhet med vad som skett under tidigare år vissa begränsade spørsmål, som lämpligen kan lösas särskilt, upptages till prövning redan nu.



Till de ämnen, som skulle kunna komma i fråga för en särbehandling, hör läkemedelsrabatteringen. Utredningen om läkemedelsrabatteringen har i december 1959 avgivit betänkande med förslag till nya regler om läkemedelsförmånerna (SOU 1959: 43). Emellertid har utredningens förslag vid remissförfarandet rönt så allvarliga invändningar, att jag inte är beredd att utan ytterligare ingående överväganden framlägga något förslag i ämnet. Förslag kan därför i varje fall inte framläggas för 1960 års vårriksdag.

En av de frågor, som nu bör upptagas till prövning, avser sjukpenningförsäkring för ogifta kvinnor, som sammanlever med barn under 16 år. Alla svenska medborgare över 16 år är, med få undantag, medlemmar i allmän sjukkassa. Med detta medlemskap följer automatiskt, att sjukkasemedlemmen är sjukvårdsförsäkrad, dvs. vid sjukdom får ersättning för läkarvård och sjukhusvård och i samband därmed företagna resor ävensom rätt till kostnadsfria eller rabatterade läkemedel. Sjukvårdsförsäkringen gäller även för den försäkrades barn under 16 år. Med egna barn likställes i detta sammanhang adoptivbarn och fosterbarn och dessutom barn, adoptivbarn och fosterbarn till den försäkrades make. Barn i äktenskap blir i regel sjukvårdsförsäkrat på grund av faderns försäkring och barn utom äktenskap på grund av moderns.

En sjukkasemedlem är vidare obligatoriskt försäkrad för grundsjukpenning uppgående till 3 kr. om dagen, om hans eller hennes årsinkomst av förvärvsarbete uppgår till minst 1 200 kr. Löntagare, vilkas årsinkomst av tjänst uppgår till minst 1 800 kr., är dessutom försäkrade för tilläggs-sjukpenning, som efter inkomstens storlek varierar från 1 till 17 kr. per dag. Både grundsjukpenningen och tilläggs-sjukpenningen är avsedda att vara en direkt ersättning för den på grund av sjukdomen uteblivna arbetsinkomsten. Emellertid gäller för en stor grupp av kvinnliga sjukkasemedlemmar ett undantag från denna regel. På grund av de särskilda bestämmelserna om den s. k. hemmafruförsäkringen är de flesta gifta och många förut gifta kvinnor obligatoriskt försäkrade för grundsjukpenning, fastän de inte har inkomst av förvärvsarbete. Förutsättningen är antingen att kvinnan är gift och sammanlever med mannen eller också att hon — sedan mannen avlidit eller sammanlevnaden med honom upphört efter hemskillnad, äktenskaps-skillnad eller på annat sätt — sammanlever med barn under 16 år, som vid tiden för sammanlevnadens upphörande var sjukvårdsförsäkrat såsom barn till henne eller mannen. Ursprungligen omfattade hemmafruförsäkringen endast gifta kvinnor, som sammanlever med mannen. Genom en lagändring år 1955, som trädde i kraft den 1 januari 1956, infördes de nu gällande bestämmelserna, vilka alltså innebär, att en hemmafru, vars sammanlevnad med maken upphört, får kvarstå i försäkringen, så länge hon sammanlever med barn under 16 år.

Tillhörigheten till hemmafruförsäkringen innebär vidare rätt att enligt sjukförsäkringslagen genom frivilliga avgifter försäkra sig för ett s. k. sjukpenningtillägg, uppgående till 1, 2 eller 3 kr. om dagen.

Det förslag till lagändring, som riksförsäkringsanstalten framlagt, innebär i huvudsak, att hemmafruförsäkringen utsträcker till att gälla även ogift kvinna, som sammanlever med barn under 16 år, vilket är sjukvårdsförsäkrat såsom barn till henne. Socialstyrelsen och Svenska sjukkassee förbundet har tillstyrkt riksförsäkringsanstaltens förslag om obligatorisk tillhörighet till sjukpenningförsäkringen, medan statskontoret förordat en helt frivillig försäkring inom sjukförsäkringslagens ram. En separat frivillig försäkring kan för närvarande förekomma endast för studerande. Som skäl för sin ståndpunkt har statskontoret anfört bl. a., att behovet av försäkringskydd är mycket ringa och att kvinnorna själva många gånger sannolikt inte vill få sitt moderskap registrerat.

Det förhåller sig säkerligen så att det övervägande antalet ogifta mödrar har en årlig inkomst av förvärvsarbete överstigande 1 200 kr. och för dessa är den föreslagna lagändringen inte av intresse. Det finnes dock fall där de ogifta mödrarna saknar inkomst av förvärvsarbete och därför har samma behov av sjukpenningförsäkring som övriga ensamstående mödrar, vilka arbetar inom hemmet. Det naturligaste synes mig därvid vara, att helt jämställa de ogifta mödrarna med de kategorier av ensamstående mödrar, som nu tillhör hemmafruförsäkringen. Jag vill därför föreslå, att obligatorisk sjukpenningförsäkring införas även för ogift kvinna, som sammanlever med barn under 16 år, vilket är sjukvårdsförsäkrat såsom barn till henne. Med hänsyn till att det här uteslutande är fråga om kvinnor, som sammanlever med sina barn, tror jag man vågar utgå från att det inte har någon större betydelse för dem, att de får sitt moderskap registrerat hos sjukkassan. Av sjukförsäkringsbeskedet framgår för övrigt endast, att kvinnan är placerad i sjukpenningklass 1 H (dvs. hemmafruförsäkring).

I detta sammanhang synes det lämpligt att något beröra den av riksförsäkringsanstalten diskuterade frågan hur sjukkassorna skall få kännedom om de nu aktuella fallen. Då hemmafruförsäkringen utvidgades genom 1955 års lagstiftning, stadgades i övergångsbestämmelserna, att de kvinnor, som skulle komma att omfattas av försäkringen enligt lagens nya lydelse, hade att före utgången av år 1955 lämna sjukkassan erforderliga uppgifter för tillämpning av lagen i dess nya lydelse. För medlem, som underlät att lämna dylika uppgifter, blev försäkringen gällande först fr. o. m. ingången av månaden närmast efter den då kassan erhållit vetskap om att medlemmen skulle vara sjukpenningförsäkrad enligt de nya reglerna. Motsvarande bör lämpligen gälla vid den utvidgning av området för sjukpenningförsäkringen, som jag nu föreslår.

Efter lagens ikraftträdande är en sjukkassee medlem, som skall vara obligatoriskt sjukpenningförsäkrad enligt förslaget, jämlikt sjukförsäkringslagens allmänna bestämmelser om upplysningsplikt skyldig att lämna uppgifter till ledning för sin sjukpenningförsäkring. Det är att märka, att i de flesta fall varom nu är fråga någon avgift till sjukpenningförsäkringen inte kommer att kunna uttagas, eftersom kvinnans arbetsinkomst inte uppgår

till 1 200 kr. Underlåtenhet att lämna erforderliga uppgifter resulterar därför endast i att förmånen uteblir. Enligt vad erfarenheten utvisar begär huvudparten av de ogifta mödrarna moderskapshjälp och sjukkassan har då möjlighet att få kännedom om nytillkommande fall där försäkringsplikt föreligger. Det torde inte behöva krävas att sjukkassan i övrigt lägger ned något omfattande arbete för att utröna förekomsten av fall, där ogift moder sammanlever med barn under 16 år.

Slutligen vill jag i likhet med riksförsäkringsanstalten förorda, att den nya bestämmelsen ges sådan avfattning, att hemmafruförsäkringen kommer att omfatta även de fall då gifta kvinnor, vilka ej sammanbor med mannen, samt frånskilda kvinnor och änkor sammanlever med barn, som efter det sammanlevnaden med mannen upphört fötts utom äktenskap eller adopterats eller upptagits såsom fosterbarn av kvinnan.

Tillhörigheten till hemmafruförsäkringen innebär möjlighet att genom frivilliga avgifter försäkra sig för ytterligare högst 3 kr., dvs. hemmafruarna kan få en sammanlagd sjukpenning om högst 6 kr. Även hemmafruar — och jämställda kategorier ensamstående kvinnor — med inkomst av förvärvsarbete, uppgående till 1 200 kr. eller mer, vilka således är obligatoriskt sjukpenningförsäkrade på grund av sin egen arbetsförtjänst, men som inte på grund av den obligatoriska försäkringen kommer upp till en sjukpenning av 6 kr., kan begagna sig av den frivilliga försäkringen på så sätt att de erhåller en sammanlagd sjukpenning av nämnda storlek.

Det har i skilda sammanhang framkommit önskemål om en höjning av det frivilliga sjukpenningtillägget, så att de hemmafruar som anser sig ha behov därav skulle kunna bygga på sitt obligatoriska försäkringsskydd med högre belopp än för närvarande är möjligt. I samband med införandet av det nu gällande sjukpenningtillägget om 3 kr. uttalades viss oro för missbruk av denna frivilliga försäkring och även för att den skulle locka till sig ett mindre önskvärt försäkringsbestånd.

Efter vad som framkommit vid en genomgång av riksförsäkringsanstaltens siffermaterial har sådana farhågor inte besannats. Det är numera omkring 140 000 kvinnor eller drygt 10 procent av hemmafruarna, som utnyttjat möjligheten till frivillig försäkring, och av dem har det övervägande antalet försäkrat sig för maximumbeloppet. Antalet sjukdagar för dessa kvinnor är i stort sett detsamma som för förvärvsarbetande kvinnor. På grund av det nu anförda synes man inte behöva hysa några betänkligheter mot en höjning av det frivilliga sjukpenningtillägget. Då en sådan höjning av andra skäl framstår såsom synnerligen önskvärd, vill jag i detta sammanhang föreslå, att tilläggets maximum höjes till 5 kr. Härav följer, att även hemmafruar med inkomst av förvärvsarbete uppgående till 1 200 kr. eller mer med tillämpning av den frivilliga försäkringen kan i mån av behov höja sitt försäkringsskydd till sammanlagt högst 8 kr.

Mitt förslag i det föregående om de ogifta mödrarna medför, att även dessa kan försäkra sig för sjukpenningtillägg.

Därjämte föreslås ett övergångsstadgande om dispens från de för den frivilliga försäkringen i 49 § sjukförsäkringslagen stadgade ålders- och hälsovillkoren för dem som omedelbart före ikraftträdandet var försäkrade för sjukpenningtillägg och som inom viss tid anmäler att de önskar övergå till högre sjukpenningtillägg. Framställningen härom torde böra göras inom sex månader från ikraftträdandet. Den föreslagna bestämmelsen överensstämmer med vad som tidigare föreskrivits vid en likartad lagändring.

Redan i samband med genomförandet av sjukförsäkringslagen var frågan om möjlighet att i fall av alkoholmissbruk utbetala sjukpenning till annan än den försäkrade aktuell och den har även därefter varit föremål för uppmärksamhet.

Enligt sjukförsäkringslagen utgår inte sjukpenning till en försäkrad, som är intagen på allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare. Vid vård på enskild vårdanstalt, sjukhus eller konvalescenthem och vid öppen vård föreligger däremot rätt till sjukpenning och i förekommande fall barntillägg. Sådan sjukhjälp utgår givetvis också till en alkoholmissbrukare, som är sjukskriven av annan orsak än alkoholmissbruket.

I den utredning, som riksförsäkringsanstalten företagit på mitt uppdrag, har understrukits de olägenheter, som följer av att sjukförsäkringen i fall som nyss nämnts saknar möjlighet att utbetala sjukpenning till annan än den sjuke. Anstalten har framhållit, att folkpensioneringslagen innehåller en bestämmelse av innebörd att pensionsstyrelsen på framställning av nykterhetsnämnd kan förordna att pension till den, som är eller nyligen varit hemfallen åt alkoholmissbruk, skall utbetalas till kommunal myndighet eller den pensionsberättigades make eller annan person att användas till den berättigades eller hans familjs uppehälle. Vidare har anstalten pekat på att yrkesskadeförsäkringslagen och militärsättningsförordningen innehåller vissa bestämmelser med motsvarande syfte. Dessa bestämmelser är något annorlunda konstruerade och medger endast att försäkringsinrättningen i fall av dryckenskap och allvarligt läkemedelsmissbruk kan besluta att sjukpenning eller livränta skall utgå i form av naturaförmåner. Sistnämnda stadganden har enligt riksförsäkringsanstaltens uppgift mycket sällan vunnit tillämpning.

Riksförsäkringsanstalten föreslår införande av en bestämmelse i sjukförsäkringslagen om att centralsjukförsäkring på framställning av nykterhetsnämnd eller dess ordförande kan besluta, att sjukpenning jämte barntillägg tillkommande den, som är eller nyligen varit hemfallen åt alkoholmissbruk, skall utgivas till kommunal myndighet eller till den försäkrades make eller annan, att användas till den sjukas och hans familjs uppehälle. Samtidigt föreslår riksförsäkringsanstalten, att de bestämmelser i yrkesskadeförsäk-

ringslagen och militärsättningsförordningen, som jag nyss redogjorde för, utgår och ersättes med bestämmelser motsvarande dem som föreslås för sjukförsäkringslagens vidkommande.

Remissorganen har tillstyrkt att bestämmelser av detta slag införes. För egen del finner jag det önskvärt att sjukförsäkringslagens bestämmelser om utbetalning av sjukpenning, som tillkommer en alkoholmissbrukare, till annan än den försäkrade, skall ändras. Jag förordar därför att en dylik bestämmelse införes i sjukförsäkringslagen. Regeln torde i huvudsak kunna ansluta till motsvarande bestämmelse i 38 § 3 mom. tredje stycket folkpensioneringslagen. En bestämmelse, som avser sjukpenning, kommer på grund av stadgandet i 25 § sista stycket sjukförsäkringslagen att gälla även hempenning.

Riksförsäkringsanstalten har föreslagit den avvikelser från vad som gäller enligt folkpensioneringslagen, att förutom nykterhetsnämnden även dess ordförande skall tillerkännas befogenhet att göra framställning till sjukförsäkringskassan om att sjukhjälp skall utbetalas till annan än den sjuke. Flera av remissorganen har uttalat tveksamhet inför förslaget i denna del och nykterhetsvårdsutredningen har bestämt motsatt sig detsamma.

Riksförsäkringsanstaltens förslag är förestavat av angelägenheten av snabba ingripanden i nu ifrågakvarande ärenden. Jag delar till fullo anstaltens åsikt, att i de fall då sjukhjälp bör utbetalas till annan än den sjuke ett snabbt ingripande är av nöden. I detta avseende intar dock dessa ärenden inte någon särställning bland dem som nykterhetsnämnderna har att ta befattning med. Åtskilliga andra ingripanden av nämnderna fordrar också skyndsamt. Principen i nykterhetsvårdslagen är dock att ärendena skall avgöras av hela nykterhetsnämnden. De enda ärenden, som nykterhetsnämnden enligt lagen äger delegera till ordföranden, är att avge yttranden angående ansökan om eller innehav av körkort. Med hänsyn till vad nu anförts anser jag, att övervägande skäl talar för att befogenheten att göra framställning till sjukförsäkringskassan förbehålles nykterhetsnämnden. Om det vid tillämpningen skulle visa sig, att detta förfarande medför svårigheter, torde frågan om dylik befogenhet även för ordföranden kunna upptagas till förnyat övervägande.

Enligt riksförsäkringsanstaltens förslag skall beslut om utbetalning av sjukpenning till annan än den försäkrade få meddelas, då denne »är eller nyligen varit hemfallen åt alkoholmissbruk». Vad beträffar begreppet alkoholmissbruk avses därmed enligt 1 § nykterhetsvårdslagen att någon, ej blott tillfälligt, använder alkoholhaltiga drycker till uppenbar skada för sig eller annan. En sådan alkoholmissbrukare kan bli föremål för vissa hjälpåtgärder enligt nykterhetsvårdslagen men däremot inte för tvångsingripande. Termen »hemfallen åt alkoholmissbruk» användes i lagens 15 §, där förut sättningarna för tvångsingripande finns angivna. Denna term har fått kvarstå från den gamla alkoholmissbrukningslagen för att beteckna de gravare fallen av alkoholmissbruk. I dessa fall kan, om dessutom vissa specialindikationer föreligger, beslutas om övervakning och även om intagning på vårdanstalt

för alkoholmissbrukare. Sådana indikationer utgör bl. a. att alkoholmissbrukaren utsätter någon, som han är skyldig att försörja, för nöd eller uppenbar vanvård eller eljest grovt brister i sina plikter mot sådan person, att han ligger det allmänna eller sin familj till last eller att han är ur stånd att taga vara på sig själv.

I likhet med riksförsäkringsanstalten anser jag, att den ifrågasatta bestämmelsen i sjukförsäkringslagen inte bör tillämpas på de fall av alkoholmissbruk, som avses i 1 § nykterhetsvårdslagen. Ett villkor bör alltså vara att alkoholmissbruket är så uttalat, att personen i fråga enligt nykterhetsvårdslagens terminologi kan betecknas såsom hemfallen åt alkoholmissbruk. Därutöver vill jag emellertid föreslå, att för tillämpning av det nu föreslagna stadgandet samma förutsättningar uppställas som gäller för tvångs-ingripande enligt nykterhetsvårdslagen. Alkoholmissbruket skall alltså ha tagit sig sådana uttryck, som anges i 15 § sistnämnda lag. Genom att denna fordran uppställas skapas större klarhet angående området för det föreslagna stadgandets tillämpning. Av samma anledning anser jag i likhet med flera av remissorganen, att man bör begränsa bestämmelsen till att avse personer som *är* hemfallna åt alkoholmissbruk. Vad som skall avses med att någon »nyligen varit» hemfallen åt dylikt missbruk torde nämligen kunna bli föremål för viss tveksamhet.

Centralsjukkassa bör såsom riksförsäkringsanstalten förutsatt besluta om utbetalning till annan än den försäkrade. Sådant beslut bör givetvis fattas med största möjliga skyndsamhet. Om det undantagsvis skulle möta hinder att omedelbart efter det att framställning om sådan utbetalning inkommit fatta beslut i frågan, bör kassan i avvaktan på att beslut meddelas kunna förordna om innehållande av sjukhjälp. Närmare föreskrifter härom synes kunna meddelas av riksförsäkringsanstalten.

Med hänsyn till att de individuella fallen torde vara mycket olika, synes det lämpligast att inte föreskriva någon bestämd längsta tid för giltigheten av ett beslut om utbetalning till annan än den sjuke. Beslutet bör alltså kunna gälla tills vidare. Det måste emellertid kraftigt understrykas, att det givetvis ankommer på nykterhetsnämnden att omedelbart underrätta sjukkassan om förhållanden, som kan motivera en ändring av beslutet. I många fall torde även den försäkrade själv göra framställning till sjukkassan om beslutets upphävande. Det bör därvid åligga sjukkassan att omedelbart upptaga ärendet till omprövning.

Centralssjukkassans beslut i ärende om utbetalning av sjukhjälp till annan än den försäkrade kan överklagas hos riksförsäkringsanstalten enligt 101 § sjukförsäkringslagen. Utan särskilt stadgande torde gälla att kassans beslut länder till efterrättelse utan hinder av att det inte vunnit laga kraft. Om beslut angående utbetalning till annan än den sjuke upphäves, äger den försäkrade själv uppbära sjukhjälp som ännu inte utbetalats. Sjukhjälp, som utbetalats till annan enligt beslutet om sådan utbetalning, äger den

försäkrade inte utfå. Beslutet skall ju avse utbetalning till sådan mottagare att sjukhjälpen kommer till användning för den sjukes eller hans familjs uppehälle.

Vad slutligen angår de föreslagna ändringarna i yrkesskadeförsäkringslagen och militärsättningsförordningen är att märka, att de nuvarande bestämmelserna om utbyte av ersättning i penningar mot naturaprestation avser inte bara sjukpenning utan även livränta. En prövning av huruvida dessa regler kan utmönstras ur lagstiftningen bör lämpligen anstå till ett tillfälle då mera centrala bestämmelser i yrkesskadeförsäkringslagen blir föremål för ändring. På grund härav finner jag det lämpligast, att tills vidare låta de nuvarande bestämmelserna kvarstå och allenast komplettera dem med ett stadgande, motsvarande det som jag föreslår infört i sjukförsäkringslagen.

De i det föregående föreslagna ändringarna i sjukförsäkringslagen och övriga författningar bör träda i kraft den 1 januari 1961.

Lagen den 17 december 1954 med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa avsåg att ge medlemmar i de erkända sjukkassorna, vilka vid övergången till den nya sjukförsäkringslagen skulle komma att förlora det sjukpenningsskydd som de tidigare ägt, möjlighet att under en övergångstid frivilligt försäkra sig för sjukpenning i allmän sjukkassa. Lagen tog närmast sikte på pensionärerna. Dessa hade nämligen kunnat försäkra sig för viss lägre sjukpenning i erkänd sjukkassa men står utanför den nya sjukpenningförsäkringen enligt sjukförsäkringslagen.

Enligt 1954 års lag äger den, som vid utgången av år 1954 var sjukpenningförsäkrad i erkänd sjukkassa men som inte är sjukpenningförsäkrad enligt sjukförsäkringslagen, rätt att för tiden intill utgången av juni månad 1960 genom frivilliga avgifter i allmän sjukkassa försäkra sig för sjukpenning om högst 3 kr. De, som redan från början uteslöts från den obligatoriska sjukpenningförsäkringen, kunde genom anmälan före den 31 juli 1955 ansluta sig till den frivilliga försäkringen. Möjligheten till anslutning står emellertid öppen även för dem, som vid övergången till den nya sjukförsäkringslagen blev obligatoriskt sjukpenningförsäkrade men vilkas försäkring sedermera upphör, ofta just på grund av att de ingår i pensionsåldern. Förutsättningen är att anmälan sker inom två veckor från det de erhållit besked om att den obligatoriska försäkringen upphört.

Med utgången av juni i år upphör försäkringen enligt 1954 års lag att gälla. Detta innebär såväl att rätten till nyteckning upphör som att de som nu är försäkrade förlorar det försäkringsskydd de hittills haft. Med anledning härav har riksförsäkringsanstalten föreslagit, att lagen ändras på sådant sätt, att personer som är försäkrade vid utgången av juni 1960 skall för framtiden vara bibehållna vid sitt försäkringsskydd. Vid remissbe-

handlingen av förslaget har socialstyrelsen förordat, att rätten till nyteckning skall kvarstå under ytterligare en femårsperiod.

Socialförsäkringen befinner sig för närvarande i ett skede av genomgripande omdaning. Det kan inte uteslutas, att reformarbetet kan komma att beröra även frågor, som sammanhänger med försäkringen enligt 1954 års lag. Jag anser det med hänsyn härtill vara lämpligast att lagen generellt förlänges att gälla till utgången av juni månad 1965. Härav följer både att nyteckningsrätten kommer att finnas ytterligare fem år och att försäkringen kvarstår för dem som nu är försäkrade enligt lagen. En försäkring, som gäller vid utgången av juni 1960, bör utan särskild anmälan fortsätta att gälla även därefter, såvida inte den försäkrade begär annat. En föreskrift härom har intagits i övergångsbestämmelserna.

Vad beträffar kostnaderna för de av mig förordade lagändringarna torde det inte vara möjligt att göra någon exakt kostnadsberäkning för utvidgningen av den obligatoriska sjukpenningförsäkringen till ogifta kvinnor med barn under 16 år. Som framgått av vad jag tidigare anfört är det dock endast ett fåtal kvinnor, som berörs av de nya bestämmelserna. Kostnaderna kan därför antagas bli mycket obetydliga. Höjningen av maximum för den frivilliga försäkringen för husmödrar kan, om man räknar med att 100 000 kvinnor utnyttjar de nya möjligheterna och försäkrar sig för maximalt sjukpenningtillägg och man tillika antar att antalet sjukdagar per medlem och år liksom nu uppgår till cirka 17, beräknas medföra en kostnadsökning för sjukförsäkringen av 3,4 milj. kr. om året. Kostnaden för den frivilliga försäkringen enligt 1954 års lag kan för de närmaste åren väntas hålla sig vid ungefär nuvarande nivå, omkring 2,6 milj. kr. om året.

Staten bidrar till kostnaderna för grundsjukpenning — som alltså kommer att utgå till ogifta kvinnor med barn under 16 år — med 50 procent och till kostnaden för sjukpenningtillägg enligt sjukförsäkringslagens frivilliga försäkring och för sjukpenning enligt 1954 års lag med 20 procent. Till barntillägg enligt sjukförsäkringslagen och 1954 års lag utgår statsbidrag med 75 procent.

I enlighet med vad nyss sagts synes införandet av obligatorisk sjukpenningförsäkring för vissa ogifta kvinnor inte behöva inverka på beräkningen av statens kostnader för sjukförsäkringen. Av den årliga kostnaden för den utökade frivilliga försäkringen för husmödrar har staten att erlægga 20 procent eller enligt den angivna beräkningen cirka 0,7 milj. kr. Barntillägg utgår inte på grund av denna försäkring utan enligt den obligatoriska sjukpenningförsäkringen, som samtliga frivilligt försäkrade kvinnor tillhör. Till försäkringen enligt 1954 års lag skall staten likaledes bidraga med 20 procent eller omkring 0,5 milj. kr. om året. Från kostnaden för barntillägg enligt sistnämnda försäkring kan bortses.

Eftersom ändringarna i sjukförsäkringslagen föreslås träda i kraft den 1



januari 1961, kommer de av dessa ändringar samt av försäkringen enligt 1954 års lag föranledda kostnaderna för staten under budgetåret 1960/61 under angivna förutsättningar att uppgå till cirka 0,85 milj. kr. Detta belopp torde ligga inom den marginal, varmed anslaget Bidrag till sjukkassor m. m. beräknats. Nämda anslag är i innevarande års statsverksproposition upptaget till 265 milj. kr.»

### Lagrådet m. m.

*Lagrådet* har hörts över de genom propositionen framlagda lagförslagen, mot vilka lagrådet endast haft en mindre erinran av formell natur. Denna erinran har beaktats vid förslagens utformning.

### Motioner

Frågan om höjning av det frivilliga sjukpenningtillägget behandlas i *motionerna I: 470 och II: 584*, vari det hemställes »om sådan ändring i lagen om allmän sjukförsäkring att gifta hemarbetande kvinnor får rätt till en frivillig tilläggsförsäkring, som tillsammans med grundsjukpenningen ger en sjukpenning av upp till 9 kronor om dagen».

De i propositionen föreslagna bestämmelserna om möjlighet att i fall av alkoholmissbruk utbetala sjukpenning till annan än den försäkrade behandlas i *motionerna I: 649 och II: 802*, vari det hemställes, att 27 § sjukförsäkringslagen måtte erhålla följande lydelse.

#### »27 §.

Sjukpenning jämte — — — för sjukpenningförsäkringen.

Vägrar försäkrad — — — denna påföljd.

På framställning av nykterhetsnämnd äger lokalsjukkassa besluta att sjukpenning jämte barntillägg tillkommande den, som är hemfallen åt alkoholmissbruk och beträffande vilken föreligger omständighet i övrigt som i 15 § första stycket lagen om nykterhetsvård sägs, skall utbetalas till kommunal myndighet eller annan person att användas till den försäkrades eller hans familjs uppehälle.»

Lagen med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa behandlas i *motionerna I: 451 och II: 393*, vari det hemställes, »att riksdagen måtte för sin del fatta beslut om förlängning av giltighetstiden för lagen den 17 december 1954 med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa till utgången av juni 1965».

Beträffande de skäl motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionerna I: 451, I: 470 och II: 802.

### Utskottet

Sjukpenningförsäkringen enligt sjukförsäkringslagen omfattar i princip endast dem som har årsinkomst av förvärvsarbete om minst 1200 kr. Dessutom är emellertid vissa hemarbetande kvinnor sjukpenningförsäkrade, trots att de icke har förvärvsinkomst, som uppgår till nämnda belopp. Denna s. k. hemmafruförsäkring omfattar dels de gifta, med mannen sammanlevande kvinnorna, dels de gifta, med mannen icke sammanlevande kvinnor och de förut gifta kvinnor, som sammanlever med barn under 16 år från äktenskapet. Hemmafruförsäkringen gäller icke för längre tid än t. o. m. den månad, under vilken kvinnan fyller 67 år.

Riksdagen framställde i fjol önskemål om att hemmafruförsäkringen borde utsträckas till att omfatta även de ogifta kvinnorna med barn under 16 år. I enlighet härmed framlägges i propositionen förslag till en sådan utvidgning av försäkringen. Vidare föreslås, att även de gifta, med mannen icke sammanlevande kvinnor och de förut gifta kvinnor, som sammanlever med barn, vilket icke härrör från äktenskapet, skall omfattas av denna försäkring.

Riksförsäkringsanstalten, som avgivit det förslag som ligger till grund för propositionen i denna del, har funnit, att de allra flesta ogifta kvinnor med barn har så stor inkomst av förvärvsarbete, att de på grund därav är sjukpenningförsäkrade, samt därför ansett det tveksamt, huruvida det föreligger något större behov att föra dessa kvinnor in under hemmafruförsäkringen. Departementschefen har emellertid ansett det naturligt att helt jämställa de ogifta mödrarna med de kategorier av ensamstående mödrar som tillhör försäkringen. Utskottet ansluter sig till denna uppfattning. Behovet av stöd från sjukförsäkringen kan i många fall vara minst lika stort för en ogift kvinna med barn som t. ex. för en änka med barn. Utskottet tillstyrker alltså förslaget att låta de ogifta kvinnorna med barn omfattas av hemmafruförsäkringen. Såsom vidare föreslagits i propositionen bör i konsekvens härmed denna försäkring göras tillämplig även på de gifta, med mannen icke sammanlevande kvinnor samt de förut gifta kvinnor, som sammanlever med annat barn under 16 år än barn från äktenskapet.

Kvinna, som tillhör hemmafruförsäkringen eller som, därest hon icke haft inkomst av förvärvsarbete, skulle ha tillhört denna försäkring, har möjlighet att genom frivillig försäkring enligt sjukförsäkringslagen höja sin försäkring så, att sjukpenningen för dag uppgår till högst sex kr. I propositionen föreslås, att detta maximum skall höjas till åtta kr. I de vid riksdagens början väckta motionerna I: 470 och II: 584 framlägges förslag om att maximum skall sättas till nio kr.

De sjukpenningförmåner som den obligatoriska sjukförsäkringen ger de hemarbetande kvinnorna inskränker sig i allmänhet till grundsjukpen-

ningen, tre kr. om dagen. Onekligen måste dessa förmåner betecknas som låga, särskilt om man beaktar att de ofta täcker endast en ringa del av de utgifter husmoderns sjukdom medför. Det är därför av stor betydelse att dessa kvinnor kan bygga på det obligatoriska skyddet genom en frivillig försäkring med icke alltför obetydliga förmåner. Nu gällande frivilliga försäkring med dess maximum för sjukpenningtillägget om tre kr. för dag kan härvidlag inte anses tillräcklig, och en höjning av maximum är därför angelägen. Vid införandet av möjligheten till frivillig försäkring för hemmafruar ansågs att sjukpenningtillägget inte borde sättas för högt med hänsyn till risken för missbruk av försäkringen. Det saknas emellertid anledning att antaga att en måttlig höjning av maximum skulle i nämnvärd grad öka denna risk. För övrigt har försäkringen trots intensiv upplysningsverksamhet fått en förhållandevis ringa omfattning; endast något mer än tio procent av de till försäkringen berättigade torde ha anslutit sig till densamma. Det är troligt, att ett högre maximum för sjukpenningtillägget kommer att göra försäkringen mera attraktiv och därmed bidra till ökad anslutning. Även från denna synpunkt är en höjning önskvärd.

Vad så angår frågan om storleken av höjningen av sjukpenningtilläggets maximum ligger propositionen och motionerna varandra mycket nära; skillnaden i tillägg uppgår endast till en kr. för dag. Utskottet har stannat för att förorda propositionens förslag. Härvid har utskottet tagit hänsyn till att redan detta — ehuru lägre än motionsförslaget — innebär en förhållandevis stor förhöjning av sjukpenningtillägget.

Propositionen innehåller vidare förslag om införande i sjukförsäkringslagen av en bestämmelse, enligt vilken sjukpenning jämte barnbidrag skall kunna utbetalas till annan än den berättigade i de fall då denne är hemfallen åt alkoholmissbruk, som tagit sig sådana yttringar, som anges i 15 § första stycket lagen om nykterhetsvård. Önskemål om en sådan bestämmelse har sedan länge förefunnits. Utskottet anser det därför tillfredsställande att förslag i ämnet nu kunnat framläggas.

Beslut om att sjukersättning skall utbetalas till annan skall enligt förslaget fattas av centralsjukkassa efter framställning av nykterhetsnämnd. Enligt riksförsäkringsanstalten, som framlagt det förslag, varpå propositionen i denna del grundar sig, skulle även nykterhetsnämndens ordförande vara behörig att göra sådan framställning. Detta riksförsäkringsanstaltens förslag var motiverat av att det ansågs angeläget att framställning kunde göras utan onödig omgång. Emellertid rön te förslaget kritik under remissbehandlingen, och i propositionen har det icke upptagits. Skälet härtill är i huvudsak, att sådan framställning synes böra jämföras med övriga ingripanden som nykterhetsnämnderna har att företaga mot alkoholmissbrukare samt att någon delegationsrätt i de senare fallen icke

föreligger. Utskottet delar den uppfattning som sålunda kommit till uttryck i propositionen.

I motionerna I: 649 och II: 802 har yrkats, att beslutanderätten i frågor om utbetalning av sjukersättning till annan måtte läggas hos lokalsjukkassorna i stället för hos centralsjukkassorna. Till motivering härför anför motionärerna att samarbetet och kontakten mellan sjukkassem medlemmarna och lokalsjukkassorna så gott som undantagslöst varit av förtroendefullt slag samt att lokalsjukkassorna numera har de personella resurser som erfordras för att kunna lämna en god service. Vidare framhåller motionärerna, att lokalsjukkassorna till skillnad från centralsjukkassorna i de flesta fall har den personkännedom som är av betydelse för att avgöra ärenden av förevarande slag. Enligt motionärerna måste det för nykterhetsnämnden förefalla smidigast att kunna diskutera dessa ärenden med lokalsjukkassan. Lägges beslutanderätten hos centralsjukkassan, blir det enligt deras mening likväl sakuppgifter från lokalsjukkassan som kommer att ligga till grund för beslutet.

De i motionerna anförda skälen talar i viss mån för att beslutanderätten bör ligga hos lokalsjukkassa. Emellertid finnes starka skäl mot en sådan uppfattning. Härvid må först framhållas den av riksförsäkringsanstalten framförda synpunkten, att det torde föreligga större säkerhet för en enhetlig tillämpning, om beslutanderätten ankommer på centralsjukkassa. En ytterligare fördel är att centralsjukkassa i långt mindre grad än lokalsjukkassa löper risk att påverkas av personliga hänsynstaganden i sina beslut. Slutligen må framhållas, att ingen av de hörda remissinstanserna, däribland Svenska sjukkassee förbundet, haft något att erinra mot att beslutanderätten anförtros åt centralsjukkassa. På grund av vad sålunda anförts finner utskottet övervägande skäl tala för propositionens förslag, att beslutanderätten skall ligga hos centralsjukkassa. Utskottet kan följaktligen inte biträda förevarande motionsyrkande.

I propositionen har framlagts förslag om att en bestämmelse av samma innebörd som den ovan behandlade skall införas jämväl i yrkesskadeförsäkringslagen och militärsättningsförordningen. Utskottet har intet att erinra häremot.

Propositionen innehåller slutligen förslag om en förlängning på fem år av giltighetstiden för lagen den 17 december 1954 med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa. I motionerna I: 451 och II: 393 har framlagts förslag av samma innebörd. Utskottet har icke något att erinra mot förslagen.

Under hänvisning till vad sålunda anförts hemställer utskottet,

A. att riksdagen, med bifall till förevarande proposition, nr 137, såvitt angår det däri framlagda förslaget till lag

angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, och i anledning av motionerna I: 470 och II: 584 samt med avslag å motionerna I: 649 och II: 802, måtte antaga nämnda lagförslag,

B. att riksdagen måtte bifalla det genom propositionen framlagda förslaget till lag angående ändrad lydelse av 37 § lagen den 14 maj 1954 (nr 243) om yrkesskadeförsäkring,

C. att riksdagen måtte bifalla det genom propositionen framlagda förslaget till förordning om ändrad lydelse av 10 § militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261) samt

D. att riksdagen med bifall jämväl till motionerna I: 451 och II: 393 måtte bifalla det genom propositionen framlagda förslaget till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 17 december 1954 (nr 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjuk-kassa.

Stockholm den 5 maj 1960

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

---

*Vid detta ärendes behandling har närvarit*

från f ö r s t a kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, Axel Svensson, fru Carlqvist, fru Svenson, herrar Åkesson, Kaijser och Edström;

från a n d r a kammaren: fröken Wetterström, herr Odhe, fröken Sandell, fru Eriksson i Ängelholm, herrar Gustavsson i Alvesta, Svensson i Kungälv, Königson och Anderson i Sundsvall.

### Reservation

**vid 27 § förslaget till lag angående ändring i lagen om allmän sjukförsäkring**

av herr *Nils Elowsson*, fru *Svenson*, fröken *Wetterström*, fröken *Sandell*, fru *Eriksson* i Ängelholm samt herrar *Gustavsson* i Alvesta och *Anderson* i Sundsvall, vilka ansett,

a) att det stycke å s. 20 i utskottets yttrande, som börjar med orden »De i» och slutar med orden »förevarande motionsyrkande», bort ersättas med text av följande lydelse.

»Vid avgörandet av frågan, vilken som skall besluta om utbetalandet av ersättningen till annan, har departementschefen föreslagit, att centralsjuk-

kassorna skall handha den uppgiften. Enär det emellertid är nykterhetsnämnderna som vid behandling av alkoholskadefallen blir de egentliga sakkunniga, måste det bli deras rekommendation som kommer att följas av den som skall besluta om utbetalandet av sjukersättningen till annan. Att under sådana förhållanden översända förslaget till centralsjukkassorna, som ofta är förlagda till annan ort än där den alkoholskadade vistas, är en omväg som inte kan vara till någon fördel. Någon nämnvärd personkännedom kan nämligen centralsjukkassorna på grund av arbetsområdenas omfattning inte ha, men det har däremot lokalsjukkassorna, i den mån sådan behöves utöver den nykterhetsnämnderna besitter.

Någon enhetlighet i bedömningen av de olika fallen kan inte heller nås genom att förlägga bestämmanderätten till centralsjukkassorna, eftersom det är de lokala nykterhetsnämndernas personundersökning som självklart måste bli praktiskt taget ensamt avgörande, enär ingen annan institution har motsvarande kännedom om alkoholisternas förhållanden.»

b) att utskottet under A. bort hemställa,

att riksdagen, med bifall till motionerna I: 649 och II: 802 samt i anledning av motionerna I: 470 och II: 584, måtte — med förklaring att det genom förevarande proposition, nr 137, framlagda förslaget till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring icke kunnat oförändrat bifallas — för sin del antaga nämnda lagförslag med den ändringen att 27 § erhåller följande, såsom *utskottets förslag* betecknande lydelse.

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

27 §.

Sjukpenning jämte — — — för sjukpenningförsäkringen.

Vägrar försäkrad — — — — — denna påföljd.

På framställning av nykterhetsnämnd äger *centralsjukkassa* besluta, att sjukpenning jämte barntilllägg tillkommande den, som är hemfallen åt alkoholmissbruk och beträffande vilken föreligger omständighet i övrigt som i 15 § första stycket lagen om nykterhetsvård sägs, skall utbetalas till kommunal myndighet eller den försäkrades make eller annan person att användas till den försäkrades eller hans familjs uppehälle.

På framställning av nykterhetsnämnd äger *lokalsjukkassa* besluta, att sjukpenning jämte barntilllägg tillkommande den, som är hemfallen åt alkoholmissbruk och beträffande vilken föreligger omständighet i övrigt som i 15 § första stycket lagen om nykterhetsvård sägs, skall utbetalas till kommunal myndighet eller den försäkrades make eller annan person att användas till den försäkrades eller hans familjs uppehälle.